

MEDIU ȘI SĂNĂTATE.Curs 1

I. Noțiuni introductive (concept, universalitate)

II. Definiția sănătății după OMS (Organizația Mondială a Sănătății)

III. Factorii de mediu sanogeni și nesanogeni

IV. Acțiunea factorilor de mediu asupra sănătății

V. Metode de cercetare a factorilor de mediu

VI. Indicatorii stării de sănătate

VII. Măsuri pentru un mediu sanogen și pentru menținerea sănătății populației

I. NOȚIUNI INTRODUCTIVE

IGIENA este ramura a medicinei preventive; promovează sănătatea populației. Ca știința medicală, se ocupă cu implementarea unor norme corecte igienice și de viață, cu scopul de a menține și promova sănătatea individului și a colectivității.

Face parte din științele ecologiei deoarece studiază factorii de risc ce provin din mediul înconjurător, cu efect asupra sănătății.

SĂNĂTATEA PUBLICĂ (POPULAȚIONALĂ "SP")- reprezintă ansamblul cunoștințelor, deprinderilor și atitudinilor populației îndreptate către menținerea și îmbunătățirea sănătății.

II. DEFINIȚIA SĂNĂȚĂȚII DUPA OMS

SĂNĂTATEA INDIVIDUALĂ reprezintă starea de bine completă din punct de vedere fizic, mintal și social numai în absența bolii sau a infirmității.

SĂNĂTATEA - reprezintă integritatea sau bună stare fiziologică și socială a individului, în absența bolii sau a unei infirmități (handicap).

SĂNĂTATEA GRUPURILOR UMANE – reprezintă sinteza sănătății individuale, apreciată într-o viziune globală.

Obiectul S.P. : grupuri umane (nu individul)

Scopul S.P. : de a reduce :discomfortul, boala, incapacitatea (invaliditate, handicap), decesul prematur.

Scopurile se realizează prin :

- **Promovarea sănătății:** oamenii să fie cât mai sănătoși, apti pentru viața socială.
- **Ocrotirea sănătății :** prin menținerea sănătății și prevenirea bolilor
- **Controlul morbidității :** prin combaterea bolilor și a consecințelor lor
- **Redobândirea sănătății :** prin contribuția personalului medico-sanitar + servicii de sănătate și sociale.

DOMENIILE SĂNĂTĂȚII

- **Demografia**
- **Biostatistica**
- **Igiena**
- **Epidemiologia**
- **Medicina ocupatională sau medicina muncii**
- **Științe sociale și comportamentale aplicate în studiul bolilor cu determinism social**

- **Conducerea serviciilor medicale (management)**
- **Dreptul**
- **Etica**

III. FACTORII CARE INFLUENȚEZĂ STAREA DE SĂNĂTATE A POPULAȚIEI

- **Comportamentul populației (atitudini, obiceiuri, stil de viață)**
- **Factorii biologici, demografici, personali =30% - 40%**
- **Mediul de viață (factori de mediu : fizici, chimici, socio-culturali, educationali)=20%**
- **Serviciile de sănătate (preventive, curative, recuperatorii) =10%**

FACTORII DE MEDIU :

A. Factorii interni sau endogeni – sunt factori care au acțiune decisivă în producerea anumitor boli. Pot fi factori genetici, ce determină bolile genetice sau ereditare (ex: diabetul zaharat, methemoglobinopatia ereditară).

Există situații în care factorii interni genetici acționează ca factori predispozanți (ex: Diabetul zaharat – este o boală metabolică în care se consideră că factorul ereditar are rol predispozant, mai ales la persoanele cu alimentație bogată în glucide și lipide care suprasolicitează pancreasul).

B. Factorii externi sau exogeni - au o influență mare asupra sănătății deoarece starea de sănătate depinde de inter-relația dintre organism și factorii de mediu (externi).

Cu studiul factorilor de mediu externi se ocupa igiena mediului, care poate fi considerata medicina mediului sau ecologie medicala.

CLASIFICĂRI ale factorilor de mediu (factori ecologici):

Prima clasificare :

1) Factori fizici : temperatura, umiditatea, radiatiile ionizate si neionizate, radiatiile ultraviolete (RUV)

2) Factori chimici : diferite elemente sau substante chimici din mediu

3) Factori biologici : virusuri, bacterii, fungi (ciuperci), paraziti

4) Factori sociali : factori rezultati din relatia inter-umana.

A-2-a clasificare :

1) Factori naturali: apa,aer,sol

2) Factori artificiali: locuinta (habitat), imbracamintea, alimentatia, etc

A-3-a clasificare :

1) Factori sanogeni : cei cu actiune favorabila asupra sanatatii

2) Factori nesanogeni : cei cu actiune nefavorabila asupra sanatatii. Se mai numesc factori patogeni sau patologici (deoarece produc imbolnaviri).

Factorii patogeni actioneaza ca factori de risc, adica factori capabili de a induce imbolnaviri intr-un timp mai indelungat, in anumite conditii. De aceea, cunoasterea si identificarea factorilor de risc din mediu este foarte importanta pentru a ne proteja sanatatea.

IV. ACȚIUNEA FACTORILOR DE MEDIU ASUPRA SĂNĂȚĂȚII

Aceasta acțiune poate fi :

- Imediata – efect acut**
- Tardiva – efect cronic**

De asemenea, acțiunea factorilor de mediu se manifesta asupra organismului in functie de concentratia/intensitatea lor, mai mare sau mai redusa, precum si in functie de durata si acțiunea lor.

Factorii de risc sau de mediu pot inregistra mai multe efecte, in functie de modul lor de acțiune, astfel :

a) Daca acestia actioneaza la nivel foarte ridicat si intr-un timp foarte scurt, rezulta ca vorbim de o acțiune acuta sau imediata in care reactiile organismului apar rapid (situatie mai rara).

b) Daca factorii de mediu actioneaza la nivel redus intr-un timp mai indelungat, rezulta ca vorbim de o acțiune cronica sau tardiva.

c) Acțiunea factorilor de mediu se poate exercita si asupra descendentilor astfel :

- Fie asupra informatiei genetice, iar ca si consecinta sunt mutatiile ereditare sau genetice;

- Fie asupra produsului de conceptie; si rezulta malformatiile congenitale (ereditare).

V. METODE DE CERCETARE A FACTORILOR DE MEDIU

Medicina mediului sau igiena mediului, pentru a putea cuantifica starea de sanatate a

individului si a populatiei, recurge la o serie de metode de studiu:

1. Metode imprumutate de la alte stiinte (fizica, chimie, biologie)

2. Metode specifice medicinei pentru investigarea organismului uman; examenele clinice , paraclinice si epidemiologice pentru investigatiile populationale

3. Metode experimentale – efectuate pe animale in laborator

4. Metode statistico-matematice

Cu ajutorul acesto metode combinate, se poate cuantifica actiunea factorilor de mediu si se poate supraveghea permanent starea de sanatate. In cadrul acestei actiuni, un rol important il constituie monitorizarea factorilor de mediu (detectarea, identificarea, inregistrarea si prelucrarea datelor obtinute).

MĂSURAREA STĂRII DE SĂNĂTATE

VI. INDICATORII STĂRII DE SĂNĂTATE

(indicatorii igienico-sanitari)

Pentru efectuarea unei supravegheri sanitare corecte a factorilor de mediu este necesara stabilirea unor indicatori ai starii de sanatate a populatiei, care trebuie sa fie unitari conform OMS.

1. Indicatori generali- mortalitatea, morbiditatea generala, natalitatea, dezvoltarea fizica si neuropsihica, starea de nutritie a individului si a colectivitatii.

2. Indicatori specifici- morbiditatea pe tipuri de boala : morbiditatea prin boli infectioase, prin boli cronice degenerative, prin boli cardio-

vaculare, digestive, tumorale, reumatice si morbiditatea prin boli profesionale.

Prin actiunea de supraveghere cu ajutorul acestor indicatori, se exercita un control continuu asupra populatiei, prin doua tipuri de actiuni sau masuri.

VII. PROFILAXIA- este de trei tipuri :

□ Primară – se adreseaza populatiei sanatoase, cu scopul de a nu se imbolnavi.

Factorii patogeni (de risc) trebuie cunoscuti,identificati pentru a fi evitati.

Factorii sanogeni trebuie promovati.

□ Secundară- priveste actiunile ce trebuie realizate pentru depistarea cat mai precoce a bolii, cat mai aproape de debut.

□ Terțiară-se refera la prevenirea complicatiilor, bolilor, handicapului, decesului.

VIII. MĂSURI PENTRU UN MEDIU SANOGEN ȘI PENTRU MENȚINEREA SĂNĂTĂȚII POPULAȚIEI

a) Măsuri preventive (profilactice)- care se iau inainte de constatarea efectului nociv al factorilor de mediu. Este mai usor sa previi decat sa tratezi.

b) Măsuri curative (terapeutice)- care se iau dupa constatarea efectelor nocive.

Măsurile sanitare preventive pot fi de două feluri:

- Măsuri medicale – care se aplica de catre institutiile medico-sanitare

- Măsuri nemedicale – care se aplica de catre alte institutii (administrative, comerciale, culturale, industriale)

Normele sanitare – sunt niste reguli care prevad limitele concentratiilor maxim admise (CMA) pentru diversi factori de mediu, pana la care nu se constata efecte nocive asupra sanatatii populatiei. Normele sanitare constituie dispozitii sau reglementari legale, obligatorii, cuprinse in legislatia sanitara in vigoare. Nerespectarea normelor sanitare constituie contravenție si se sanctioneaza confor legii.